

AD. DONKER, 1908-1986

DOOR WILLEM A. DONKER

IN hartje stad, tegenover de Laurenskerk, werd Ad. (Adriaan) Donker op 28 december 1908 geboren. Er is in zijn leven maar een relatief korte periode geweest dat hij niet in Rotterdam woonde.

Op zeventienjarige leeftijd vertrok hij, na een onafgemaakte gymnasiumperiode, naar Amsterdam om daar in de leer te gaan bij Godfried de Groot, de fotograaf in die tijd.

Als scheepsfotograaf maakte hij vervolgens een zestal reizen naar Zuid-Amerika. Het varen gaf hij op en Ad. Donker vestigde zich als fotograaf in Rotterdam naast Gerzon en later in de Witte de Withstraat, waar hij ook een galerie opende. Het was te danken aan zijn kunstzinnig inzicht en zijn initiatief dat Nederland kon kennismaken met het meesterschap van de in Parijs wonende Rotterdamse schilder Kees van Dongen.

Van 1938 tot 1945 woonde hij met zijn jonge gezin in Bilthoven, waar hij zijn uitgeverij begint met een kapitaal van nog geen honderd gulden en een onschatbare steun van zijn vrouw Anneke. Alle andere van zijn zevenenzeventig levensjaren bracht hij in Rotterdam door (de stad waar hij kort na het bombardement met twee van zijn zoons, toen zeven en vier jaar oud, heen ging om ze in te prenten dat ze deze wandaad nooit mochten vergeten). Onmiddellijk na de bevrijding wist hij kantoorruimte in de Witte de Withstraat te vinden en vandaar uit ging hij zijn bijdrage leveren aan de wederopbouw van Rotterdam.

Als uitgever in hart en nieren werd hij door de vakbroeders omschreven als de 'oer-uitgever' en stond hij in het vak in later jaren bekend als de 'eminentie' of de 'heer'. Nog tot ver in de jaren vijftig was hij in het Rotterdamse circuit een opvallende verschijning met zijn bolhoed, sik, strik en wandelstok.

In 1945 was hij waarschijnlijk de eerste Nederlandse uitgever die naar Londen ging om zaken te doen met de Engelse uitgevers. Hij kwam terug met twee fietsen en de rechten van een aantal boeken, die nu nog regelmatig in vertaling herdrukt worden.

Al in de oorlog was hij begonnen met de voorbereiding van een groot boek waarvan hij de titel had bedacht: 'Rotterdam, de Poort

van Europa'. Het verscheen in 1946 en vestigde in één klap zijn naam als Rotterdams uitgever. Dat de naam 'Europoort' een afgeleide van zijn titel is, dat lijdt geen twijfel. Van de ver over de vierhonderd titels die hij het licht heeft doen zien, zijn er vele die Rotterdam als onderwerp hebben, zoals bijvoorbeeld het in 1955 verschenen boek 'Rotterdam, de geschiedenis van tien jaren wederopbouw', de oplage van maar liefst vijfduizend exemplaren was op de dag van verschijnen in één keer uitverkocht.

Hij was een reiziger in de ouderwetse zin van het woord, niet het jachten van punt A naar punt B. Er was altijd wel een kerk, een museum of een stadje te bezoeken. Hij had een grote culturele belangstelling die weer in zijn uitgaven tot uitdrukking kwam.

Ad. Donker was een gedreven uitgever, ondanks de financiële problemen, die, waar het ook ter wereld bedreven wordt, inherent zijn aan het vak, waren het zijn enthousiasme, doorzettingsvermogen, wilskracht, werklust en het geloof in zijn boeken, die hem immer door deden gaan met dit werk.

In zijn tweeënzeventigste levensjaar verkocht hij na een intensief arbeidzaam bestaan zijn zaak aan één van zijn zes zoons, maar hij bleef geïnteresseerd in het wel en wee van zijn bedrijf.

Voor reddende hulp aan Joodse vervolgte medeburgers tijdens de Duitse bezetting ontving hij uit handen van de Israëliische ambassadeur in mei 1985 de Yad Vashem penning, en werden voor hem en zijn vrouw dertien bomen geplant in Israël.

Hij stierf thuis (in Capelle aan den IJssel) in zijn achtenzeventigste levensjaar op 19 augustus 1986. Hij heeft dus net niet meer het vijftigjarig bestaan van zijn uitgeverij kunnen meemaken.

Ad. Donker, een oprecht Rotterdammer met liefde voor zijn stad en vol belangstelling voor wat er in de naoorlogse jaren gebeurde, heeft een niet onbelangrijke steen bijgedragen in de culturele wederopbouw van Rotterdam.